

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sect. VIII. Vtrùm præmissæ constant principijs proprijs & per se.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

separare passionem à subiecto, non tamen potest efficere ut id contingat connaturaliter; quare illa propositio adhuc manet necessaria necessitate Metaphysicâ.

Prædicatum *de omni* potest dupliciter accipi, vel pro prædicato Vniuersali, quod conuenit omni indiuiduo, ideoque dicitur *de omni*: in hac acceptione explicatum iam est, quâ ratione demonstrationes constent præmissis habentibus prædicatum *de omni*. Vel pro prædicato non quidem conueniente multis, sed conuenienti toti subiecto de quo affirmatur pro tempore per copulam importato. Verum explicatio hæc est valde impropria: idem est enim dicere, propositionem *de omni*, ac propositionem esse veram; quod certum quidem est requiri ad præmissas demonstrationis, ut dictum est Sect. 3. quis verò vniquam id significauit per prædicatum *de omni*? Hinc concludo, conditionem hanc, quod scilicet præmissæ constent prædicato *de omni*, esse omnino superfluum; quia includitur & in veritate propositionum, & in earum vniuersalitate, de quibus supra disputatum est.

- 63 Tandem prædicatum *secundum quod ipsum*, est illud, quod conuenit subiecto secundum quod tale est, id est, quod conuertitur cum subiecto: ut v. g. risibile respectu hominis est prædicatum secundum quod ipsum, conuenit enim homini, quia homo formaliter, ideoque conuertitur cum illo: at verò esse album, non est prædicatum hominis *secundum quod ipsum*; nam non conuenit homini quia homo, vnde non valet, *est album, ergo est homo*; neque è contrario, *est homo, ergo album*. Item sensibile, si comparatur cum animali, est prædicatum *secundum quod ipsum*, quia conuenit animali quatenus animal est, vnde bene valet, *est sensibile, ergo est animal*: at verò si comparatur cum homine, non est prædicatum *secundum quod ipsum*, quia non valet, *est sensibile, ergo est homo*; ratio est, quia non conuenit illi ratione propriæ differentię, sed ratione prædicati communis & generici. Item *discurrrens* actu non est prædicatum *secundum quod ipsum*, quia licet valeat, *est discurrrens, ergo est homo*; non tamen è contrario, *est homo, ergo est discurrrens*.

- 64 PRIMA CONCLUSIO. Plures demonstrationes possunt fieri sine prædicato *secundum quod ipsum*, ut v. g. *omne animal est viuens, sed homo est animal, ergo homo est viuens*. Ecce rō viuens non est prædicatum *secundum quod ipsum* respectu animalis, nec animal respectu Petri, nec viuens respectu Petri, & tamen est demonstratio perfecta.

SECUNDA CONCLUSIO. Demonstratio perfectissima debet constare prædicato *secundum quod ipsum*. Probatur clarè: quia in vnâ propositione prædicatum est definitio essentialis, in alterâ prima passio: sed definitio essentialis & prima passio conuertuntur cum subiecto, & è contrario subiectum cum definitione & prima passione; ergo demonstratio perfectissima constat prædicato *secundum quod ipsum*.

SECTIO VIII.

Verum præmissæ constent principiis propriis & per se.

PRINCIPIA propria, prout ad præsentem questionem attinet, sunt illa, quæ ita sunt propria illius scientiæ, ut ab alterâ nequeant demonstrari. Communia verò, quæ cum deferuiant ad inferendas conclusiones huius scientiæ, ipsa tamen demonstrantur ab aliâ scientiâ, scilicet à subalternante.

PRIMA CONCLUSIO. Demonstratio perfectissima debet constare principiis omnino propriis. Hæc est Aristotelis lib. 1. cap. 4. & probatur facile, quia nomine perfectissimæ demonstrationis illam significamus, in quâ ostenditur propria & prima passio subiecti per definitionem essentialem illius subiecti: sed scientiâ, ad quam pertinet cognoscere primam passionem subiecti, tenetur etiam cognoscere eius subiecti definitionem quidditatuam & essentialem; ergo scientiâ, quæ probat primam passionem de subiecto per definitionem essentialem, probat illam ex principiis propriis; ergo demonstratio perfectissima debet constare principiis propriis.

Dices: Principia huius demonstrationis, *omnis homo est animal rationale, omne animal rationale est admiratum, ergo omnis homo est admiratum*, probantur ex Logicâ, docente, omnem bonam definitionem constare genere & differentia, & tamen illa demonstratio pertinet ad Philosophiam; ergo falsum est, principia perfectissimæ demonstrationis debere esse propria. Respondeo, absolute prædicta principia ad solam Philosophiam pertinere, quæ sola potest cognoscere quæ sit essentia & quidditas hominis; Logicam autem non agere per se de illis principiis ut talibus: ipsa enim solum dicit, definitionem in communi debere constare genere & differentia, quod sit autem genus & differentia hominis, leonis, vel equi, nullo modo cognoscit, sed id pertinet ad scientias particulares, quod sæpè supra obseruaui.

SECUNDA CONCLUSIO. Aliæ demonstrationes perfectissimæ possunt fieri ex principiis communibus, ut patet in hoc, *omnis bona definitio constat genere & differentia, sed hæc, homo est animal rationale, constat genere & differentia, ergo est bona definitio*. Hæc conclusio pertinet ad Philosophum, & tamen vna ex eius præmissis, Maior scilicet, pertinet ad Logicam; ergo, &c. Item, Medicina probat suas conclusiones ex principiis Philosophicis, & in vniuersum scientia subalternata nititur principiis subalternantibus; non ergo omnis Demonstratio constat necessario principiis propriis.

Circa propositiones *per se* Aduerte, prædicatum *per se*, quo præmissæ demonstrationis constare solent, posse esse multiplex, iuxta varias acceptiones modi essendi & prædicandi *per se*. Aristoteles in præsentī cap. 4. tres agnouit modos prædicandi *per se*, & vnum essendi *per se*. Primus modus prædicandi *per se* est, quando prædicatum intrat formalem conceptum subiecti, v. g. animal respectu hominis. Vbi aduerte, ad hunc

hunc modum prædicandi per se reduci omnia prædicata superiora respectu specierum inferiorum, etiam mediata, ut ens, substantia, corpus, respectu hominis. Item, etiam si prædicatum non convenit subiecto ratione utriusque partis, sed tantum ratione alterius, reducitur ad hunc modum, ut, *homo est materialis*, quod prædicatum non convenit homini ratione animæ, sed ratione solius corporis. Non tamen sufficit ad hunc modum, prædicatum à parte rei convenire subiecto, sed ulterius requiritur, ut ipsum subiectum petat necessarium illud prædicatum. quare licet sit vera prædicatio, *animal est homo*, non tamen per se hoc primo modo, quia animal non exigit necessarium hominem.

69 Secundus modus appellatur *per se inherendi*, competique his prædicatis, quæ licet non sint de definitione & essentia subiecti, è contratio tamen subiectum est de definitione & quidditate prædicati; ut, v.g. *homo est risibilis*, quia de essentia hominis non est risibile proxime, è contratio tamen risibile includit essentialiter hominem. Sed advertet, ad hunc modum inherendi requiri, ut subiectum habeat aliquam connexionem, saltem naturaliter loquendo, cum ipso prædicato, qualem habet homo cum risibili. quare prædicationes purè accidentales, ut, *homo est niger*, &c. non pertinent ad hunc secundum modum. Nonnulli etiam excludunt ab eo alia accidentia, quæ licet conveniant soli, non tamen semper, neque omni, ut esse Musicum, respectu hominis. Alij è contrario ea dicunt pertinere ad hunc modum secundum, quia prædicatum habet connexionem cum subiecto. Quæstio est de nomine, & parvi momenti; in qua magis aridet primus modus dicendi, scilicet ea non pertinere ad hunc secundum modum; quia licet ipsa habeant connexionem cum subiecto, hoc tamen nullam habet connexionem cum ipsis, prout requiritur ad hunc secundum modum. Alij præterea ad hunc modum reducunt prædicationes rationum inferiorum de superioribus, ut, *animal est rationale*. quia & rationale habet connexionem determinatam cum animali, & animal habet connexionem cum rationali disiunctivè, id est, cum rationali & irrationali. Neque hinc sequitur, inquit, hanc prædicationem, *homo est albus vel non albus*, pertinere ad hunc secundum modum: quia licet homo habeat connexionem disiunctivam cum albo & non albo, sicut animal cum rationali vel irrationali; non tamen è contrario, albus aut non albus habet connexionem cum homine: potest enim & in charâ & in muro reperi, ideoque non pertinent ad hunc modum per se. Quæstio tota est de modo loquendi, in quo non placet mihi ista ratio de exigentiâ disiunctivâ rationalis vel irrationalis, quia hæc respectu rationalis nulla prorsus est; sic enim qualibet res haberet exigentiam cuiuslibet disiunctivè, id est illius, vel carentiæ illius. quod licet in re sit verum, non tamen ideo qualibet res dicitur con-
70 nexa cum alterâ. Melius ergo aliud dicitur illa prædicatio, *animal est rationale*, esse per se, quia rationale dicit ipsum animal (sicut supra in exemplo de risibili dixi) etiam si animal non dicat rationale, sicut etiam animal rationale in suo conceptu non dicit risibile: at neque album dicit Petrum, neque Petrus album, ideo hæc non est præ-

dicatio per se, quia potest esse *Petrus non albus*, & *albus non Petrus*.

Tertius modus convenit omnibus, quæ non concipiuntur ut alteri adiacentes, sed potius ut per se stantes; quales sint omnes termini absoluti sine concreti siue abstracti, de quibus egimus in Summulis. Item omnibus prædicatis, quæ verè non inhaerent subiectis, sed sunt de essentia illorum, ut, *Petrus est animal rationale*, quia rationale & animal non inhaerent propriè Petro, sed per se existunt.

Quartus modus per se dicitur per se causandi, 72 estq; quando de causis prædicatur earum actuales operationes, ut, *ignis calefacit*, *sol illuminat*, &c.

Dubitari solet in præsentia, utrum operationes contingentes prædicentur per se hoc quarto modo de suis causis, ut v.g. *homo discit currere*, *homo videt*, *animal se movet*. Negant nonnulli, quia tales operationes demonstrari non possunt à priori per suam causam: neque enim valet, *homo est risibilis*, ergo ridet. Alij verò affirmant, quia Deus per se dicitur causare creaturas, & tamen illas contingenter & liberè causat. Item hæc prædicatio est per se huius quarti modi, *Musici cantat*, *Philosophus disputat*, & tamen nec Philosophus necessariò disputat, nec Musicus cantat. Quæstio hæc est etiam de voce, in qua adhæreo parti neganti, ab rationem supra factam, quam confirmo: quia non dicitur per se prædicatio; *homo peccat*, vel *Petrus currit*, quia sunt actiones contingentes; ergo actiones contingentes non prædicantur per se hoc quarto modo de suis causis. Ad exempla opposita respondeo, Deum dici quidem per se causam creaturarum, non tamen in hac acceptione per se: quia cum hæc debeat pertinere ad demonstrationem à priori, includit necessariò connexionem causæ cum effectu ut actualiter existente, quæ non est in Deo respectu creaturæ existentis. Dicitur ergo Deus causa per se, perfectitate se tenente ex parte effectus, id est quod illæ creaturæ pendent per se à Deo. quo sensu dicitur etiam per se, *Musici cantat*, id est cantus per se penderet à Musico. His positis,

PRIMA CONCLUSIO. Demonstratio perfectissima debet constare prædicato per se primo & secundo modo. Probat, quia debet constare vna præmissa, in qua ponatur definitio essentialis subiecti: hæc autem est de formali conceptu subiecti, ergo est prædicatum per se primo modo. Deinde, secunda propositio debet constare primâ passione pro prædicato; prima autem passio est prædicatum per se secundo modo, ergo præmissa demonstrationis debent constare prædicatis pertinentibus ad primum & secundum modum per se.

SECUNDA CONCLUSIO. Reliquæ demonstrationes non exigunt prædicata per se. Probat, facile, quia ex prædicatis omnino accidentalibus possunt fieri demonstrationes, ut, *Petrus currit*, *Petrus est albus*, ergo *album currit*. ecce duo prædicata, scilicet album & currere, quæ nullo modo per se conveniunt Petro. Et hoc modo possunt fieri alia plures demonstrationes. Item à posteriori ex effectibus contingentibus, ut *Petrus discit currere*, ergo *est homo*. Hi autem effectus non prædicantur per se vilo modo ex quatuor modis supra assignatis, nec in hac re maius aliquod mysterium quæras.